

Listy



Listy

Listy Ason-klubu, **krásně informační** bulletin nejen pro mladé a nezavedené autory západních Čech. Ročník XXXIV, 2025, letos Listy č. 11 (od r. 1992 až dosud už Listy č. 326) z 29. 10. 2025. Stran 8, náklad 240 výtisků. Redakce: Helena Šlesingerová. Vydal Ason-klub Knihovny města Plzně, p. o., jako barevné bříško Plže č. 11/2025 za laskavého přispění Města Plzně. **N e p r o d e j n ě !**

MILÍ PŘÁTELÉ...

„Blázen nevidí stejný strom jako moudrý člověk.“

(William Blake)

*

BYLO NEBYLO

... Na schůzi Střediska západočeských spisovatelů v Plzni 24. září bylo odhlasováno přijetí nové členky – **Petry Kohoutové**, autorky knihy *Jen se ti něco zdálo* (Bookla, 2025). Jedná se o sbírku sedmi povídek, v níž každé ze sedmi hlavních hrdinek se na začátku příběhu zdá sen...

Václav Engler napsal a ve Schované kavárně 23. října i pokřtil svoji v pořadí již desátou knihu *Ponaučení mistra králíka* (ArtKrist, 2025). Ta propojuje zaujetí autora pro zen buddhismus a jeho sympatie ke králíkům. Dílo si autor sám také ilustroval.

Plzeňský spisovatel a překladatel **Jindřich Vacek** publikoval v pražském nakladatelství Brána nový román s názvem *Naděje jménem Jeruzalém* (2025).

Nakladatelství Alpress ohlásilo na listopad v edici Klokán vydání další historické romance **Oldřišky Ciprové** *Markéta Přemyslovna* s podtitulem *Mezi mocí a vášní*.

Jana Poncarová nabídla další titul – *Tajemství Věřina deníku* (Albatros, 2025), dobrodružnou knížku pro děti inspirovanou skutečnými událostmi. Jde o převyprávěný *Deník Věrky Kohnové* (2023) určený dospělým čtenářům. Autorka zároveň vydala ve svém domovském nakladatelství Motto román *Anna R.* s podtitulem *Osudy chalupy čp. 5*. Knihu napsala na základě rodinných dopisů nalezených po více než stu letech na půdě chalupy v Dobřívě.

Vydavatelství Víkend pomohlo na svět knize **Karla Fořta** *Příběhy z válečné a poválečné Šumavy 3*. V devíti vyprávěních autor podává svědectví o výjimečných lidech, spojených s událostmi válečných a poválečných let na Šumavě.

Oznámeno bylo též vydání nové knihy **Daniely Kovářové** *Jak prožít stáří* (Nová vlna, 2025). Rodinná advokátka a spisovatelka ve své nové laskavé publikaci hledá odpověď na otázku formou fejetonů, povídek a úvah.

*

(NEJEN) LITERÁRNÍ POZVÁNKY

- * **V pondělí 3. listopadu 2025 v 16:30 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Doubravka (Masarykova 75) na křest prvního dílu knižní historické trilogie **Michaely Hánové** Pánblesků (MaHa, 2025). Vstup volný.
- * **V úterý 4. listopadu 2025 v 17:30 hodin** Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje zve do sálu beletrie své hlavní budovy (Smetanovy sady 2) na další díl cyklu Potkej autora. Tentokrát s pedagogem, historikem a spisovatelem **Daliborem Váchou**, autorem knih Smrt na kůru, Vilda aj. Vstupné 129,- Kč, pro registrované čtenáře SVK 49,- Kč.
- * **Ve středu 5. listopadu 2025 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na představení nového románu **Jindřicha Vacka** Naděje jménem Jeruzalém (Brána, 2025). Spolu s autorem účinkují Bob Holý (průvodní slovo) a Agnes Dostálová (hudba). Vstup volný.
- * **Ve středu 5. listopadu 2025 v 18:00 hodin** Západočeské muzeum v Plzni zve do přednáškového sálu své hlavní budovy (Kopeckého sady 2) na komponovaný hudebně-literární pořad Plzeňský Hlahol, Hynek Palla a Eliška Krásnohorská: Když ženy a muži začali zpívat společně. Účinkují: Plzeňský dětský sbor vedený Bedříškou Koželuhovou (zpěv), Monika Švábová (recitace) a Gabriela Špalková (průvodní slovo). Vstupné 190,- Kč.
- * **V pátek 7. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na program pro nejmenší Čteme, čteme pohádku. Vstup volný.
- * **V pátek 7. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Slovany (Táborská 24) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pátek 7. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Knihovny Vinice (Hodonínská 55) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pátek 7. listopadu 2025 v 10:30 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Bory (Klatovská tř. 109) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pondělí 10. listopadu 2025 v 17:00 hodin** jste zváni do Café Bardolino (Plzeň, Francouzská 11) na plzeňskou autogramiádu nové *vlídné* knihy **Daniely Kovářové** Jak prožít stáří (Nová vlna, 2025).
- * **V úterý 11. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do M-klubu Obvodní knihovny Skvrňany (Macháčkova 28) na Kniháček: Klub pro rodiče s malými dětmi. Pohádky pro nejmenší, vyprávění a hry v knihovně, hravé čtení s využitím loutkového divadla Marionetino. Vstup volný.
- * **V úterý 11. listopadu 2025 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na představení publikace Gestapo: Velitelský sbor tajné státní policie v Protektorátu Čechy a Morava (Pulchra, Ústav pro studium totalitních režimů, 2024). Knihu prezentují její autoři – historici **Jan Vajskebr** a **Jan Zumr**. Vstup volný.
- * **V úterý 11. listopadu 2025 v 17:00 hodin** Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje zve do Galerie Evropského domu (Plzeň, nám. Republiky 12) na autorské čtení poezie **Lindy Hajžmanové** Andělé v klobouku pro Ester. Hudební doprovod klavírista Petr Novák. Vstup volný.
- * **V úterý 11. listopadu 2025 ve 20:00 hodin** jste zváni do Zach's Pubu (Plzeň, Palackého nám. 2) na Autorské čtení Evy Turnové s kytarou a svatomartinským vínem. Vstupné 220,- Kč.

* **Ve středu 12. listopadu 2025 v 17:30 hodin** Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje zve do své hlavní budovy (Plzeň, Smetanovy sady 2) na Komentovanou prohlídku. Průvodcem **Petr Domanický**, kurátor a autor knihy, která se zabývá architekturou Plzně a Plzeňského kraje. Sraz účastníků ve vstupní hale. Vstupné 75,- Kč („na počest“ 75. výročí SVKPK), vstupenky na GoOut.net.

* **Ve čtvrtek 13. listopadu 2025 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na program Bejvávalo na Šumavě. **Lucie Oudová**, autorka knih Dary Pošumaví (2020), Bejvávalo na Šumavě – smutno i veselo (2022) a Bejvávalo na Šumavě – příroda a lidé (2023), představí pověsti, dobové záznamy a vyprávění pamětníků. (V rámci festivalu Šumava Litera.)

* **Ve čtvrtek 13. listopadu 2025 ve 20:00 hodin** jste zváni do Anděl Music Baru (Plzeň, Bezručova 5) na Sólo slam poetry. Slam poetry čili poezie jako show v provedení ikony žánru **Anatola Svahilce**. Vstupné 220,- Kč (v předprodeji) / 300,- Kč (na místě).

* **V pátek 14. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na program pro nejmenší Čteme, čteme pohádku. Vstup volný.

* **V úterý 18. listopadu 2025 v 15:00 hodin** Fakulta filozofická ZČU zve do přednáškového sálu hlavní budovy Západočeského muzea v Plzni (Kopeckého sady 2) na Odpolední pásmo s humanitními vědami. Na programu přednášky: Nikdy nic nikdo nemá mít za definitivní! (**Ondřej Vaculík**, novinář, fejetonista, syn spisovatele Ludvíka Vaculíka) a Dobytí Ameriky, kognitivní válka a my (**Alexandra Alvarová**, publicistka, autorka knih o propagandě a geopolitice). Vstup volný.

* **Ve středu 19. listopadu 2025 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na Radosti života (drobné i větší). Křest Kalendáře plzeňského 2026. Autorku textů **Peggy Kýrovou** a ilustrátora Stanislava Bukovského uvádí Vladimír Gardavský, hudbou doprovází Eva Voříšková. Vstup volný.

* **Ve čtvrtek 20. listopadu 2025 v 16:30 hodin** Knihovna města Plzně zve do L-klubu Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na Pohádky bratří Čapků. Divadelní představení pro děti. Vstupné 50,- Kč (dospělí) / 20,- Kč (děti do 12 let).

* **Ve čtvrtek 20. listopadu 2025 v 18:30 hodin** jste zváni do Papírny Plzeň (Zahradní 173/2) na autorské čtení z knihy **Kateřiny Sedláčkové** Umět taky žít (vlast. nákladem, 2024). Vstupné 350,- Kč.

* **V pátek 21. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na program pro nejmenší Čteme, čteme pohádku. Vstup volný.

* **V pátek 21. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Ústřední knihovny pro děti a mládež (B. Smetany 13) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.

* **V pátek 21. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Knihovny Vinice (Hodonínská 55) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.

* **V pátek 21. listopadu 2025 v 10:30 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Bory (Klatovská tř. 109) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.

* **V úterý 25. listopadu 2025 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na křest publikace **Ladislavy Lederbuchové** Zdeněk Šmíd: Paměti a jiné texty z pozůstalosti (pro KMP ArtKrist, 2025). Autorku, rodinu a přátele spisovatele **Zdeňka Šmída** uvádí Jiří Hlobil. Spoluúčinkují Blanka Hejtmánková, Jan Anderle, Dana Žáková a Pavel Jakšl, hraje a zpívá Jaroslav Samson Lenk. Vstup volný.

* **V úterý 25. listopadu 2025 v 18:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do M-klubu Obvodní knihovny Skvrňany (Macháčkova 28) na Poutní místa Česka – přednášku autora stejnojmenné knihy **Michala Bařinky**. Vstupné 100,- Kč / 60,- Kč (studenti, důchodci).

* **Ve čtvrtek 27. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Centra robotiky (Cukrovarská 2996/23) na další Wikiklub. Společné psaní Wikipedie. Vstup volný.

* **Ve čtvrtek 27. listopadu 2025 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na program Farář lesů Šumavy. Setkání s **Terezou Dobiášovou Krejčí** nad knihou Farář lesů (ČSOP Rejštejn pro Dům Karla Klostermanna na Srní, 2025), o vývoji šumavské krajiny, o jejím umírání a znovuzrození očima **Karla Klostermanna**. Vstup volný. (V rámci festivalu Šumava Litera.)

* **V pátek 28. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Doubravka (Masarykova 75) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.

* **V pátek 28. listopadu 2025 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na program pro nejmenší Čteme, čteme pohádku. Vstup volný.

* **V sobotu 29. listopadu 2025** Knihovna města Plzně zve na program v rámci Dne pro dětskou knihu, a to:

- **v 9:00 až 12:00 hodin** v Obvodní knihovně Bory (Klatovská tř. 109) – hraní deskových her (Zdeněk Lomička, Kaveny, z. s.), tvořivé dílničky, čtení pro nejmenší
 - **v 9:00 až 12:00 hodin** v Obvodní knihovně Doubravka (Masarykova 75) – čtení pohádek, tvořivé dílničky, zpívání koled s dětským sborem
 - **v 9:00 až 12:00 hodin** v Obvodní knihovně Slovan (Táborská 24) – předvánoční setkání s tvořením, čtením pohádek a knižním swapem
 - **v 9:00 až 12:00 hodin** v Knihovně Vinice (Hodonínská 55) – předvánoční setkání s tvořením
 - **v 10:00 až 12:00 hodin** v Ústřední knihovně pro děti a mládež (B. Smetany 13) – beseda a výtvarný workshop s dětskou autorkou **Olgou Černou**
- Vstup volný.

*

OHLASY * REFLEXE * POVÍDKY * BÁSNĚ * KRITIKY

Vstup na vlastní nebezpečí!

* LADISLAVA LEDERBUCHOVÁ: Koncert pro Jiřího Žáčka

Západočeské hudební centrum za podpory Hudební nadace Karla Pexidra zorganizovalo u příležitosti 80. výročí narození českého básníka Jiřího Žáčka (6. 11. 2025), překladatele, esejisty a autora básnických knih pro děti hudební pořad, který se za účasti jubilanta konal 21. října v přednáškovém sále Západočeského muzea v Plzni. Básníka přivítala Blanka Hejtmánková a dlouhotrvající potlesk publika.

Dětské pěvecké sbory Kapičky a Javoříčky (sbormistryně B. Koželuhová), Šumíci (sbormistryně H. Šlégrová) a Malý Kajetán (sbormistryně A. Skočilová a Z. Kupcová) předvedly před plným sálem jako dárek přítomnému autorovi jeho zhudebněné básně. J. Žáček potěšen ocenil výkony dětí osobním poděkováním a na žádost sborů věnoval dětem společné foto jako suvenýr na toto příležitostné setkání.

Na koncertě zazněly písně Pavla Jurkoviče, Jana Vičara, Artuše Rektoryse, Přemysla Kočího a Františka Fialy, melodické skladby kongeniálně souznící s hravě humornou obrazností veršů Žáčkových, respektující jejich říkadlový rytmus ve prospěch vlastní hudební formy. Koncert byl

příležitostí i pro premiérové uvedení děl západočeských skladatelů. Byl zahrán Kočičí koncert Pavla Samiece (skladbu pro dva akordeony převedli P. Samiec a Anežka Kubínová) a Žáčkovská polka pro dva akordeony téhož autora (hrály Marie Čejnová a Jarmila Vlachová) – obě hudební miniatury jsou ukázkou zajímavé rozvíjející se tvorby mladého skladatele. Za doprovodu Sojkova kvarteta premiérově prezentoval svůj melodram Křik Albert Pechmann, i jako recitátor. Žáčkova báseň Křik (ze sbírky Mezi řečí) odkazující k nezvalovské poetice pásma, repetující pochyby o humánní podstatě civilizace, v níž žijeme, je ve finále obrazem křiku novorozence uzavřena nadějí a vírou v člověka. Vršící se disharmonie jsou v korespondenci se Žáčkovým textem velmi výmluvné a zdařile s ním tvoří literárně-hudební celek v historickém žánru, který dík Pechmannově revitalizaci prokázal schopnost i dnes oslovit posluchače s nabídkou závažného obsahu.

Plzeňský koncert pro Jiřího Žáčka byl v umělecké hudební gratulaci významnému básníku české literatury ukázkou umělecké symbiózy slova a hudby – ukázkou inspirativní role literatury pro tvorbu západočeských skladatelů a příležitostí ji veřejně prezentovat – ve výborném hudebním a pěveckém podání všech aktérů večera. (Plzeň, 22. 10. 2025)

*

KNIŽNÍ TIPY Z REGIONU

*** MARTA ULRYCHOVÁ: Ondřej Vicena: Brejle a okuliare. Design brýlí v Československu. Cheb: GAVU, 2022, 206 s.**

Je s podivem, že brýle, tak samozřejmý doplněk každodenního života většiny z nás, vzbudil pozornost publicistů a sběratelů teprve v nedávné době. Zájem o ně projevil mladý designer Ondřej Vicena ve výpravné publikaci *Brejle a okuliare*, vydané Galeríí výtvarného umění v Chebu v roce 2022. Již v roce vydání vznikla v chebském Retromuseu expozice, o níž posléze projevily zájem podobné instituce v Brně, Bratislavě, Českých Budějovicích, nakonec pak i v Nýrsku. Tamější Muzeum Královského hvozdu má bohužel malou prostorovou kapacitu a nedokáže pojmout větší množství exponátů. Přesto má vzhledem k podniku OKULA jakési výsadní právo seznamovat s ním širokou veřejnost. Vedle výrazně omezené výroby broušeného skla v Anníně se vlastně jedná o jedinou sklárnu, která se díky výrobě optického skla udržela na Šumavě až do dnešních dnů. Výstava pořádaná zde od 19. června do konce září tohoto roku měla především propagační charakter. Chtěla upozornit na možnost vybudovat v prostorách staré výrobní haly podniku OKULA stálou expozici. Nezbývá než doufat, že se tento záměr podaří s podporou zastupitelů města brzy realizovat. Vernisáž výstavy, jíž se zúčastnili především někdejší i stávající zaměstnanci OKULY, oživila přítomnost jejího kurátora a autora publikace Ondřeje Viceny. Ve své přednášce se soustředil především na módní trendy brýlí v poválečném vývoji. Další informace o tradici výroby brýlí v Nýrsku si čtenáři mohou přečíst ve Vicenově výpravné publikaci.

Počáteční kapitoly *Ruka a čočka, Brejlař v ateliéru, Brejle a kov, Želvovina, rohovina a jejich nápodoby* jsou věnovány historii „brejlařiny“ jakožto specifického řemesla. V této souvislosti je třeba dodat, že počátky brýlařského oboru v Nýrsku spadají do roku 1895, kdy sem bratři Wilhelm (1851–1925) a Adolf Ecksteinovi z Vídně přemístili svoji továrnu Fabrik Schleiferei Optische Waren und Gläser. Ta dokonce získala titul „c. a k. dvorního výrobce brejlí“. K přemístění vedly jednak důvody rodinné (Wilhelmova manželka Regina pocházela z nýrské židovské rodiny), jednak ekonomické. Byla zde železniční trať a potřebné množství kvalifikovaných dělníků, kteří právě zažívali úpadek sklářských hutí. Vedoucím výroby se v továrně stal špičkový odborník na broušení čoček Johann Daniel Motschenbach z Fürthu u Norimberku. Firma se orientovala na výrobu cvikrů (skřipců), čoček, bifokálního a torického skla, lupy a brýlové obruby z přírodních materiálů (rohoviny, želvoviny, perleti, kaučuku) a kovů (niklu, zlata a pozlaceného bronzu), doplňkový sortiment představovaly lorňony, optometry a teploměry. Svým exportem si firma brzy získala vřelý zvuk v celé Evropě. Wilhelm Eckstein, který se v Nýrsku brzy zapojil do veřejného života (byl městským zastupitelem a členem správy židovské obce), zakoupil v roce 1901 turbínu

vyrábějící elektrický proud na osvětlení továrny. I když v letech 1. světové války továrna výrobu snížila, v poválečné konjunktuře se jí opět začalo dařit.

Po Wilhelmově smrti (†1925) se majoritním vlastníkem stal Hugo Reiner, syn Ecksteinova společníka Leopolda Reinera. Ten zahájil rozsáhlou inovaci, nakoupil nové stroje a zavedl sériovou výrobu za použití nového, dobře zpracovatelného materiálu, zvaného celuloid. Nejrozšířenějším typem sériově vyráběných brýlí se tehdy staly kulaté „windsorky“, které se ve 30. letech staly téměř povinným doplňkem muže pokládajícího se za gentlemana. Nosil je např. Josef Čapek, naopak v současné době si je jako prostředek dotvářející image doby swingu oblíbil zpěvák Ondřej Havelka. Podrobně se této tematice věnuje kapitola *Design brýlí v Československu*.

Po zabrání pohraničí Reiner odešel do vnitrozemí, nestihl se vystěhovat do USA, byl transportován do Terezína a odtud do Lublinu, kde zemřel. Podnik byl jako všechny židovské podniky arizován. Jeho vedením byl pověřen s říší sympatizující její bývalý prokurista Franz Fremuth. Protože se výroba orientovala na optické přístroje pro německý zbrojní průmysl, stala se na konci války terčem spojeneckých náletů.

Po osvobození Nýrska byl Franz Fremuth deportován do vazební věznice v Klatovech. Následovala obnova továrny, jmenování národních správců, odsun Němců, v roce 1946 znárodnění a vznik národního podniku OKULA. V letech 1947–1949 bylo pod něj začleněno dvanáct podniků s optickou výrobou a založeno chlapecké a později dívčí učňovské středisko.

Poválečnému vývoji jsou věnovány kapitoly *Nylonky, plexit a panto*. V prvních letech po válce byly u nás brýle stále ještě považovány spíše za zdravotní pomůcku, z hlediska módy byl o ně jen nepatrný zájem. V roce 1949 v Nýrsku započala výroba celuloidových brýlí kulatého typu s nýťovanými stěžejkami a dvěma ozdobnými nýtky. Tyto brýle typu „panto“ se vyráběly v několika barvách – v transparentní vodové (nosila je např. Milada Horáková), temně žluté, tabákově hnědé, červené a narůžovělé. Jako všední doplněk „socialistického člověka“ nepodléhající módě je používal i Klement Gottwald.

O následující dekádě pojednává kapitola *Dolonit, polyamid, opart i retina*. V roce 1951 byly podle patentu profesora Otty Wichterleho vyrobeny první bezpantové sluneční brýle „dolonit“, podle použitého materiálu lidově zvané „nylonky“. Vstříkovaly se do formy z jednoho kusu plastu. Brýle, které vděčily chemickým výzkumům Wichterleho, se produkovaly v milionových sériích a jako vývozní artikl směřovaly především na západ. Byly prvními brýlemi respektujícími morfologii obličeje, měly ho navíc i zdobit. Koncem 50. let se přetrafovaly na tzv. cat's eyes (kočičí oči).

Od roku 1952 se začalo s výrobou lyžařských, leteckých a motocyklových brýlí, v podniku však byla na druhé straně zavedena i výroba obalů z plastických hmot. Začleněním pod koncern spojených farmaceutických podniků SPOFA se od roku 1958 výroba navíc orientovala i na obaly léků. Objem brýlového a plastového sortimentu se začal objemově vyrovnávat. Vyráběly se tuby a uzávěry pro Celaskon, oční a nosní kapátka, uzávěry pro francovku ALPA aj. S podnikem je spojen i vývoj gelových kontaktních čoček vyskytujících se pod obchodním názvem Spofa Lens. Vyráběly se zde do roku 1992, posléze jejich produkci převzala klatovská firma Wilens.

Velký zlom v oblasti designu nastal v 60. letech. Zřízením nového vývojového pracoviště v roce 1964 s designerem Jaroslavem Trubačem si návrháři mohli dovolit více experimentovat. Umělé hmoty přinášely nové možnosti: barevnost, lehkost, pružnost, pevnost i opracovatelnost. Objemné cizojazyčné katalogy nýrské OKULY objevené při nedávném výzkumu potvrdily, že v Československu existoval kvalitní design brýlí, většina brýlových rámců však mířila na export, na lokálním trhu byly nedostupné. Mnohé odvážné tvary však neprošly sítí schvalovacích podnikových komisí a zůstaly pouze ve formě prototypů. Designéři hledající inspiraci na zahraničních veletrzích ale měli složitou pozici, neboť jejich inovace omezovaly dodávky pro Sovětský svaz a lokální trh. Trubač se inspiroval západní produkcí futuristických brýlových obrub ve stylu „space age“ a módou hippies. Popularita zejména mezi mládeží dosáhly obruby aerodynamického tvaru, předchůdci dnešních sportovních brýlí, dále pak ve světě populární brýle typu „op-art“. Starší generace se upamatuje na šachovnicový vzor obruby v hranaté pánské

a kulatější dámské variantě či na výrazné opartové brýle na očích rádců X a Y ve filmu *Šíleně smutná princezna*. S rockenrollem naopak souvisel rozvoj brýlí z kaširovaného perleťového celuloidu, používaného na kryty a tlačítka elektrických kytar. Brýle „panorama“ se zase divákům vybaví na tváři Pavla Landovského z filmu *Já, truchlivý bůh*, brýle s konstrukcí z pozlaceného kovu si pamětníci pamatují z filmu *Kdyby tisíc klarinetů*. Model „retina“ z barevného polyamidu, inspirovaný sněžnými brýlemi se u nás uplatnil jako opalovací brýle. Z ostatních typů je třeba zmínit model brýlí s kombinovanou obrubou z kovu a tmavými celuloidovými obočnicemi, který nosil Alexandr Dubček. Všechny tyto i následující údaje najde čtenář v kapitole *Velká skla, zatavené panty, televize, lenonky*.

Celuloidové brýle byly v Československu vyráběny až do 70. let. Poté se ze západních zemí začal dovážet acetát celulózy. Obrovským fenoménem módy 80. let se stala velká skla „big eyes“ (velké oči), lidově zvané „televize“. Pamatujeme si je třeba u Lubomíra Štrougala. Tato móda se udržela celé dvě dekády. Zde je třeba poznamenat, že brýle OKULY pomáhaly dotvořit image mnohých zpěváků, herců či televizních hlasatelů. Např. zpěvák Karel Štědrý si oblíbil výrazně černé hranaté obruby, zakulacené a vyvedené v široké barevné škále naopak zpěvačka Nad'a Urbánková. Zatímco typickým „soudružským“ modelem 80. let se staly brýle obdélníkového typu a brýle s hrazdou ve stylu „aviátor“, opačný postoj byl vyjádřen návratem ke kulatým brýlím typu „windsor“ u nás známým pod kultovním pojmem „lenonky“. Vyjadřovaly ducha doby a pro mladou generaci a disent se staly symbolem vzdoru. Před svojí emigrací v roce 1976 Trubač vytvořil model brýlí v barvě trikolory. Jejich obruba byla vybavena větracími průduchy a systémem vyměnitelného nosníku. Autor publikace je připomíná hned na obálce fotografií televizní moderátorky Saskie Burešové.

Poslední módní trendy zahrnuje kapitola *Flexpanty, Cross, Tour, Boston a postmoderna*. Zprivatizováním OKULY do českého vlastnictví v roce 1995 stanul na postu designéra Michael Keyr, český emigrant vnášející do modelů své zkušenosti získané v Německu. Navrhl zde postmoderní brýlovou kolekci, „Boston“, „Gallery“ a „Skyline“. OKULA v současné době spolupracuje i s dalšími designéry, např. s Evou Polenovou, vytvářející kolekce s názvem OMO (Okula modelové obruby).

Vicenova publikace je zajímavým vhladem do oblasti, která u nás kupodivu zůstala poněkud stranou zájmu odborníků i publicistů. Text je bohatě doprovázen obrazovým materiálem, opatřeným podrobnými popiskami. Ač se jedná primárně o odbornou publikaci, rádi po ni sáhnou běžní čtenáři, u nichž tato tematika vzbudí nemalou pozornost. Rovněž přináší informace o proslulém podniku našeho regionu, který si navzdory společenským změnám dokázal udržet svůj standard. (9. 10. 2025)

*** MARTA ULRYCHOVÁ: Nad publikacemi Zdeňka Bláhy (1929–2025)**

V říjnu (21. 10.) tohoto roku nás navždy opustil Zdeněk Bláha, emeritní redaktor hudebního vysílání Českého rozhlasu v Plzni, dudák, aranžér, sběratel lidových písní a tanečních melodií, zakladatel a vedoucí hornobřízského souboru Úsměv, dirigent Plzeňského lidového souboru, dlouholetý člen Konrádyho dudácké muziky, organizátor mnoha festivalů, člen soutěžních porot, v neposlední řadě také autor mnoha publikací. Vedle zpěvníků a instruktivních děl v nich nepřehlédnutelné místo zaujímají knihy, v nichž tento všestranný hudebník zasáhl do oblasti drobné memoárové prózy.

Počínaje rokem 1955 strávil Zdeněk Bláha za mikrofonom plzeňského rozhlasu více než půl století. Nejen posluchači západočeského regionu, ale i milovníci folklóru si ho díky celostátním rozhlasovým pořadům *Hrají a zpívají Plzeňáci*, *Špalíček lidových písní*, jakož i mnohým živým pódiovým vystoupením pamatují jako zasvěceného průvodce světem lidové hudby, jako bystrého pozorovatele, vtipného glosátora a nadaného vypravěče. Mnoho z toho by zapadlo, anebo vstoupilo do sféry vzpomínkového vyprávění nebýt Bláhova záměru ponechat jistá svědectví o době minulé nejen sbírkou svých pořadů, ale i formou literárního ztvárnění. Své publikace, balancující na pomezí etnografických materiálů a literárních črt, věnoval především Horní Bříze, místu, kde se narodil, strávil svůj plodný život a kde také zemřel.

Jedná se o publikace *Lidé a lidičky hornobřízští* (1998), *Bejvávalo v Horní Bříze* (2001), *Hornobřízské doteky* (2005) a *Z hornobřízských luhů, hájů a hospod* (2007). Autor se v nich blíží etnografickým prózám typu *Lidských dokumentů* (1900) Augusty Šebestové (1852–1933), spisovatelky, která tímto zanechala vzácné svědectví o životě své rodné obce Kobylí na Hanáckém Slovácku. Lze se jen domnívat, že Bláhovou přímou inspirátorkou však v tomto směru byla někdejší ředitelka Národopisného muzea Plzeňska a Bláhova častá spolupracovnice PhDr. **Marie Ulčová** (1925–1998), autorka knih *Moji milí, drazí* (1995, 1998). Na druhé straně musel Bláhu k myšlence vzpomínkových próz inspirovat „nerudovský“ úděl redaktora a autora pořadů, spočívající v nutnosti vytvořit a každý den odvyšlat krátký text jako reakci na aktuální podněty z okolí. Tyto texty nejsou dílem fantazie, nýbrž jsou inspirovány Bláhovou empirií, živou pravidelnými kontakty s mnoha lidmi v jeho rodišti, na jeho rozhlasovém pracovišti, folklorních festivalech, při souborových vystoupeních doma i v zahraničí, kde se coby dudák, hráč na kontrabas a moderátor setkával s nepřeberným množstvím posluchačů.

Bláhova půvabná vyprávění lze hodnotit jako barvitě obrázky ze života městečka na severním Plzeňsku v konkrétním časovém úseku, počínaje třicátými lety 20. století a počátkem nového tisíciletí konče. Krátké prozaické útvary nepostrádají laskavý humor a porozumění pro lidské slabosti, jsou psány s láskou k domovu, ale především s úctou k předcházejícím generacím. Cenný materiál přinášejí kapitoly věnované výročnímu zvykosloví, část vzpomínek patří také hornobřízským muzikantům. Jako znalec často peprného, ale trefného muzikantského výraziva se v nich Bláha nejednou pustil i do oblasti metaforických přirovnání, frazeologismů a přísloví. Tuto memoárovou prózu bychom mohli připodobnit črtám ze života vesnických či maloměstských lidiček s charakteristikou jejich práce, zábav, vzájemných vztahů a běžných každodenních starostí. Závěrem by bylo chybou nezmínit Bláhovo zaujetí Chodskem, kam často zajížděl jako sběratel, interpret a organizátor. Na Chodských slavnostech nám budou chybět jeho zasvěcené pořady věnované chodskému folklóru, které se odehrávaly na nádvoří Muzea Chodska. Portréty osobností, s nimiž se na Chodsku Bláha setkal, vložil do dalších knih memoárů *Nezapomenutelné postavy chodského folklóru* (1999) a *Můj život s lidovou muzikou* (2017). Jsou nejen milým a zábavným počtením, ale i cenným a nepostradatelným materiálem pro odborníky v oblasti folklorní hudby. Říká se, že každý člověk je nahraditelný. V případě významu Zdeňka Bláhy však toto přísloví pokulhává. (23. 10. 2025)



**Uzávěrka příštích barevných Listů je 24. 11. 2025. Těšíme se na Vaše příspěvky!
(V elektronické podobě potěší...)**

KONTAKT:

Ason-klub při Knihovně města Plzně, p. o., B. Smetany 13, 301 00 Plzeň,
tel.: 378 038 200, mobil (SMS): 724 253 627,
e-mail: asonklub@plzen.eu; <http://www.knihovna.plzen.eu>
